

Nd.

139. Frumvarp til fjárlaga

[114. mál]

um ráðstöfun á Minningarsjóði Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum.

Flm.: Bjartnar Guðmundsson, Gísli Guðmundsson, Jónas Árnason,
Bragi Sigurjónsson.

1. gr.

Skipulagsskrá fyrir Minningarsjóð Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum er hér með felld úr gildi. Jafnframt er heimilt að greiða stjórn Félags Gautlandaættar allt fé sjóðsins til þess að heiðra minningu gefandans með útgáfu niðjatala og minningarrits.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Skipulagsskrá fyrir Minningarsjóð Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum er prentuð í B-deild Stjórnartíðina 1913, bls. 154—155. Stofnfé sjóðsins var upphaflega 1400 kr. Tilgangur hans samkv. skipulagsskránni er að veita verðlaun fyrir ritgerðir um landbúnaðarmál, viðskiptamál og önnur þvilík málefni. Í þessu skyni má verja hluta vaxtanna. Sjóðurinn er nú um 22 þús. kr. Fjárhæð sú, sem heimilt er að ráðstafa, er því svo lítil, að óhugsandi er, að hún skipti nokkru máli sem hvatning fyrir nokkurn til að semja ritgerðir, sem heimilt er að verðlauna.

Má því telja, að nú og um langa framtíð verði ekki unnt að ná tilgangi minningarsjóðsins.

Afkomendur gefandans hafa því farið fram á að fá fé sjóðsins til ráðstöfunar í því skyni að styrkja útgáfu niðjatala og minningarrits um Jón Sigurðsson frá Gautlöndum. Frumvarp þetta felur í sér lagaheimild til að verða við þessum óskum afkomendanna. Greinargerð þeirra og rökstuðningur er prentuð sem fylgiskjal með frumvarpinu. Enn fremur er prentuð sem fylgiskjal yfirlýsing stjórnar minningarsjóðsins um, að hún samþykki fyrir sitt leyti þá ráðstöfun á fé sjóðsins, sem frv. felur í sér.

Fylgiskjal I.

Okkur undirrituðum, sem öll erum afkomendur Jóns Sigurðssonar á Gautlöndum, er kunnugt um, að í umsjá Alþingis er sjóður, sem stofnaður var til minningar um þennan forföður okkar. Skipulagsskrá fyrir sjóð þennan er að finna í B-deild Stjórnartíðinda frá 1913. Samkvæmt ákvæðum hennar er tilgangur sjóðsins að verðlauna ritgerðir um búnaðarmál, viðskiptamál og önnur þvilík málefni. Á starfstíma sjóðsins hefur ekki komið fram nema ein umsókn um verðlaun úr honum og hlaut hún viðurkenningu. Síðan er liðinn fullur aldarþriðjungur, og þó fjáreign sjóðsins væri þá lítil að krónutölu, var verðlaunaupphæðin mjög sómasanleg, miðað við þágildandi verðgildi peninga. Þó við þáverandi sjóðeign hafi árlega bætt allir vextir síðan, er sjóðurinn enn ekki nema ca. 20 þúsund krónur. Liggur það í augum uppi, að eins og verðgildi peninga í landinu hefur hríðfallið á síðustu áratugum, er sjóður þessi orðinn algerlega vanmegnugur þess að rækja hlutverk sitt, nema sjálfum sér og tilganginum til vanskemdar, enda engin von til þess, að nokkur ljái framár auga þeirri fjárhæð, sem sjóðurinn gæti veitt, þó kölluð væri verðlaun. Í stuttu máli sagt má telja, að sjóðurinn sé dauðadæmdur sem slíkur um fyrirsjáanlega framtíð, og eru slík afdrif minningu þessa forföður okkar því sízt til sóma.

Af framangreindum ástæðum förum við þess því á leit við stjórn minningarsjóðsins, sem Alþingi hefur skipað, að hún gangist fyrir því að fá fjáreign sjóðsins útleysta og skipulagsskrána ógilta. En þar sem fjáreign sjóðsins er bundin í Söfnunarsjóði Íslands, má búast við, að til þess að fá umræddu áformi framgengt geti þurft lagabreytingu eða aðra jafngilda ákvörðun Alþingis, svo upphæðin fái útborguð, og er málið því ekki eins einfalt til úrlausnar og í fljótu bragði nætti virðast.

Til stuðnings og réttlætunar á þessari málaleitun okkar skal tekið fram, að við höfum ákveðið að verja fjáreign sjóðsins, ef útleyst fengist, til varðveislu minningar þessa forföður okkar á annan hátt. Hefur þegar verið samið niðjatal hans til þessa dags, og auk okkar, sem hér skrifum undir, hafa fjölmargir yngri afkomendur hans bundizt samtökum um að vinna að því að fá samda bók, eða ýtarlegt minningarrit um líf hans og störf, sem út yrði gefin í sambandi við niðjatalið. Teljum við, að þessari litlu fjárhæð sé betur varið til að styðja það áform, þó skammt hrökkvi, en að láta hana gufa upp í verðbólgu framtíðarinnar, — auk þess sem okkur er það **beinlínis á móti skapi** að binda nafn og minningu Jóns á Gautlöndum við jafnlítilfjörlega og tilgangslausa fjárhæð, sem sjóður þessi er raunverulega orðinn.

Þórleif Norland, Hólmfríður Pétursdóttir, Steingr. Guðmundsson, H. Guðmundsson, Þorlákur Jónsson, Kristján Jónsson, Sólveig Eiríksdóttir, Þorlákur Helgason.

Í stjórn Félags Gautlandaættar:

Gunnar Norland, Arnheiður Sigurðardóttir, Steingr. Pálsson, Ólafur Jónsson.

Fylgiskjal II.

Stjórn Minningarsjóðs Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum samþykkir fyrir sitt leyti, að fé minningarsjóðsins verði öllu varið til útgáfu niðjatalis og minningarrits um Jón Sigurðsson frá Gautlöndum.

Reykjavík, 27. nóv. 1969.

Sigurður Bjarnason, Sig. Jónsson. Jón Gauti Pétursson.
forseti neðri deildar,
form.